

5. Шамрай Сергій. До історії залюднення Степової України в XVIII столітті (Крилівщина і Лизаветщина). // Записки історико-філологічного відділу ВУАН. 1929 р. Кн. XXIV. С. 207–302.

6. ОР БАН России. – Д. 545. Також: ІК НБУВ. – ДД. 43528, 43530.

Олександр Бондаренко
ORCID: 0000-0001-8582-513X

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК МІСТ НАДДНІПРЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ ОСТАННЬОЇ ЧВЕРТІ XVIII – ПОЧАТКУ XX СТ. У СУЧАСНОМУ ІСТОРІОГРАФІЧНОМУ ДИСКУРСІ

ECONOMIC DEVELOPMENT OF CITIES IN DNIPRO UKRAINE IN THE LAST QUARTER OF XVIII – EARLY XX CENTURY IN MODERN NATIONAL HISTORIOGRAPHY

Сьогодні спостерігається очевидне зростання дослідницького інтересу до історії економічного розвитку міст. Актуалізація досліджень зумовлена низкою факторів, ключове місце серед яких відіграє сучасне неоднозначне соціально-економічне становище в Україні та необхідність наукового осмислення ролі міста в економічному розвитку суспільства.

Історія міської економіки була предметом наукового зацікавлення і в минулому. За імперської доби вчені визначили напрям вивчення економічного розвитку міст, розглянули важливі аспекти цієї теми у постановочному контексті. У радянській історіографії міська історія не знаходилася у центрі уваги дослідників, а для нечисленних праць, що інколи виходили з друку, специфічною рисою був класовий підхід та відсутність критичного аналізу проблеми.

Зі здобуттям незалежності відроджується науковий інтерес до історії міста і ця тема займає сьогодні істотне місце у вітчизняному історіографічному дискурсі. Предметом вивчення проблема економічного розвитку міст стала у працях багатьох сучасних українських учених, серед яких Я. Верменич [1], В. Константінова [2], С. Надибська [3], Ю. Нікітін [4], В. Орлик [5], С. Орлик [6], О. Прищепа [7], О. Реєнт [8], О. Черемісін [9], Д. Чорний [10], Н. Шкільнюк [11] та інші.

Сучасну історіографію умовно можна поділити за тематичним принципом на такі дослідницькі напрями: 1) наукові праці, що присвячені різноманітним проблемам промислового розвитку міст; 2) роботи, у яких вивчаються питання видів та форм міської торгівлі, формування загальноімперського та українського внутрішнього ринків; 3) література, що висвітлює історію створення та

функціонування транспортної системи та її вплив на економічне зростання міст; 4) праці, предметом дослідження яких є розвиток фінансової, податкової та банківсько-кредитної системи.

Історіографічний огляд свідчить, що коло питань економічного розвитку міст Наддніпрянської України останньої чверті XVIII – початку XX ст. у сучасній вітчизняній історичній науці, порівняно з імперськими та радянськими ученими, суттєво розширилося.

Поряд з традиційними напрямками вивчення окресленої проблеми – розвиток ремісничого виробництва та поступовий його перехід до мануфактурного, промисловий переворот, урбанізація та індустріалізація, – українські дослідники істотно увагу зосереджують і на питаннях форм та методів внутрішньої і зовнішньої торгівлі, приватної підприємницької діяльності, історії купецтва, створення та функціонування кредитно-банківської системи, здійснення фінансово-податкової політики самодержавної Росії в Наддніпрянщині.

Однак зазначаємо, що дослідження економічного розвитку міст й до сьогодні не набуло комплексного системного характеру. Економічний складник так і не став предметом спеціального наукового дослідження.

Характерною рисою сучасної історіографії, крім того, є те, що вивчення міського економічного розвитку відбувається нерівномірно як у регіональному, так і в хронологічному вимірах.

Література

1. Верменич Я.В. Історична урбаністика в Україні: теорія містознавства і методика літочислення. К.: Інститут історії України НАН України, 2011. 306 с.
2. Константінова В.М. Урбанізація: південноукраїнський вимір (1861–1904 роки). Запоріжжя: АА Тандем, 2010. 596 с.
3. Надибська С.Б. Соціально-економічний розвиток міст Південної України в 1861–1900 рр. (за матеріалами Херсонської та Катеринославської губерній): Автореф. дис. ... канд. іст. наук. Одеса, 2005. 17 с.
4. Нікітін Ю.О. Пореформені міста Лівобережної та Слобідської України у другій половині XIX ст.: історичний аспект самоврядування: Автореф. дис. ... докт. іст. наук: К., 2015. 30 с.
5. Орлик В.М. Податкова політика Російської імперії в Україні в дореформений період: Монографія Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2007. 631 с.
6. Орлик С.В. Фінансова політика російського уряду на окупованих територіях Галичини і Буковини в період Першої світової війни (1914–1917 рр.): монографія. Біла Церква: Вид. Пшонківський О. В., 2018. 716 с.
7. Прищеп О.П. Міста Волині у другій половині XIX – на початку XX ст. – Рівне, 2010. 287 с.
8. Реснт О.П. Україна в імперську добу (XIX–початок XX ст.); НАН України, Інститут історії України. К, 2003. 338 с.
9. Черемісін О.В. Миське самоврядування на Півдні України в 1785–1917 рр. Херсон, 2017. 581 с.

10. Чорний Д.М. По лівий бік Дніпра: проблеми модернізації міст України (кінець XIX – початок XX ст.). Харків, 2007. 301 с.

11. Шкільнюк Н.М. Міста Волинської губернії у другій половині XIX – на початку XX ст.: соціальна структура, адміністративний та економічний аспекти. Автореф. дис ... іст. наук. Тернопіль, 2017. 19 с.

Андрій Бойко-Гагарін
ORCID: 0000-0003-4610-3665
Ірина Корпусова
ORCID: 0000-0002-1145-7538

ПЛАТИНОВІ МОНЕТИ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ: ОБІГ ТА ФАЛЬШУВАННЯ

THE PLATINUM COINS OF RUSSIAN EMPIRE: THE CIRCULATION AND COUNTERFEITING

З відкриттям у 1824 році платинових родовищ на Уралі та Західному Сибіру, за ініціативи міністра фінансів Єгора Канкріна, [14, 97–110] було прийнято рішення карбувати нову монету з цього дорогоцінного металу – номіналом 3, 6 [2, арк 73–75] та 12 руб. [1, арк. 432–433] на столичному монетному дворі в Санкт-Петербурзі (Рис. 1).

Згодом тенденції світового ринку поступово змінилися. Реальна вартість платинових монет стала значно вищою за номінальну [15, 218]. Це призвело до вивезення платинових монет для дорожчого продажу за кордоном [4, арк. 5–6].

Платинові монети часів імператора Миколи I (1825–1855) фактично не відіграли помітної ролі у грошовому обігу. У більшості праць попередників, присвячених або дотичних до історії платинової монети в Російській імперії, відсутній антропологічний аспект. Не приділено увагу участі платинових монет в якості засобу платежу, отримання нею жалування, цікавих випадків з історії її безпосереднього обігу. Історія платинової монети, зазвичай, описана з урахуванням законодавчих актів [9], також досить поглиблено визначені різновиди монет для колекціонерів [8].

22 червня 1845 року іменним указом Сенату «Про відміну платинової монети» відповідно до висновків особливого Комітету при Міністерстві Фінансів наказано повністю припинити карбування платинових монет, обмінюючи їх всіма казначействами в імперії на золоту, срібну монети та асигнації протягом 6 місяців, а після лишити обіг платинових монет на добровільних засадах та особистих домовленостях покупців та продавців [10, 97]. Вважається, що близько 75% колись виготовлених платинових монет було в подальшому здано до Санкт-Петербурзького монетного двору [7, 29].